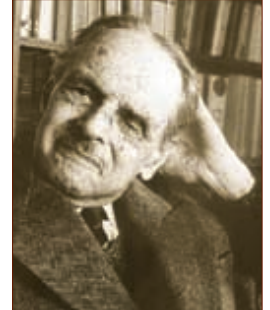

איש תורת המשפט

גד טדסקי
תרס"ז-תשנ"ג (1907-1992)
עשר שנים למותו

מתוך חוברת הזיכרון בהוצאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים: 'לזכרו של גד טדסקי - דברים שנאמרו במלאת שלושים למותו', ירושלים תשנ"ה

הייתה לו אסכולה פילוסופית משלו, אבל איש תורת המשפט היה. הוא טיפל במשפט במסגרת שיטה תאורטית ובמקומו של המשפט בחיי החברה. הוא התעניין הן בצדו הנורמטיבי הן בצדו הפרגמטי, עם שעודד מחקרי שדה. כמו כן, בצד מאמרים מעמיקים בתחומי המשפט הפרטי נהג להרבות בהערות לפסיקה, אשר נועדו להעמיד שופטים במקומם הראוי. בהיותנו תלמידים קראנו את מאמריו של פרופסור טדסקי. דבריו קשים היו לנו אז להבנה. העברית לא קלה הייתה. <...> לאחר שנים שבתי וקראתי מאמרים אלו בשנית ובשלישית. הם עדיין היו קשים להבנה, אך לפתע התגלה לפניי נדבך נוסף בכתיבתו של טדסקי שלא הייתי מודע לו בקריאותי הקודמות. אכן, זה כוחה של כתיבתו, שיש בה עומק ההולך ונחשף עם כל קריאה וקריאה: רשימותיו, הישנות שבהן כגון 'בעיית הליקויים בחוק (lacunose) וסעיף 46 לדבר המלך במועצתו' ועל הלכת התקדים במשפט הא"י הנוהג והעתידי, עודן אקטואליות. חזרתי לרשימות אלו כמה וכמה פעמים במהלך השנים האחרונות, ותמיד היה בהן חידוש, תמיד היו רעננות ועידוד למחשבה ולהעמקה.

אהרן ברק

בסוף שנות העשרים התקרב גוידו לקבוצה קטנה של צעירים, ואני בהם, שחרף מוצאם ממשפחות מתבוללות התחילו להתעניין ביהדות ובציונות. מנהיגו הרוחני היה דאנטה לאטס (Dante Lattes), סופר והוגה דעות מעמיק ומופלא, שבשעתו היה אחד הנציגים הבולטים של התנועה הציונית באיטליה. לאטס היה דתי ועם זה רחוק מכל פאנטיות ופורמליזם; היו לו תפיסה הומנית כללית והשכלה כללית רחבה מאוד, והוא ידע שפות רבות. הוא היה עורכו הראשי של הירחון לתרבות היהודית Rassegna Mensile di Israel. תקופת־מה עזר לו גוידו בעריכת הירחון. גוידו, שאף לו הייתה השכלה כללית רחבה ומגוונת, בהשראתו של לאטס הרחיב את אופקיו על ידי קריאה רבה בנושאים יהודיים. נסיעה לארץ ישראל בשנת 1931 השפיעה עליו בכיוון הציוני.

כבר אז היה גוידו בעיקר איש המחשבה ולא נטה לפעולה ציבורית. אולם בשנת 1932, עם התפשטות הרדיפות נגד היהודים בגרמניה, ניסה להשיג אמנה בין־לאומית נגד האנטישמיות. הניסיון לא עלה יפה שכן איטליה הפשיסטית לא הייתה סביבה מתאימה לכך. אינני רוצה ליצור את הרושם המוטעה שמחשבותיו של גוידו התרכזו באותה התקופה רק בפוליטיקה ובבעיות יהודיות. בשנות השלושים הראשונות התחיל לעסוק במשפט אזרחי, בתורה הכללית של המשפט ובמשפט השוואתי והשתלב בהצלחה בעולם האקדמי.

רוברטו בקי ז"ל

פרופסור טדסקי היה חלק בלתי־נפרד מחיי הייתי תלמידו, ולימים אסיסטנט שלו. בהדרכתו כתבתי את עבודת המוסמך ואת עבודת הדוקטורט. אני רואה בו את אבי הרוחני. השפעתו עליי ועל רבים מבני דורי הייתה מכרעת. זוכר אני את פגישותי הראשונות עמו בחדרו. היכל קודש נראה לי המקום. לימים באתי לשם כמורה בפקולטה וכשופט, אך תמיד ליוותה אותי אותה הרגשה של הדרת קודש ותמיד נותר בי כלפיו אותו יחס של תלמיד הניצב לפני רבו. איש עקרונות היה טדסקי. לא הייתה עליו מרות זולת מרותה של האמת. עם זה מעולם לא חיפש הסכמה לעמדויותי והתבטלות מפני דעותיו. איש קפדן היה ולא היסס למתוח ביקורת בלשון תקיפה ובלתי־מתפשרת. בדחילו ורחימו כתבנו אצלו את העבודה לקבלת התואר דוקטור, כאשר לנגד עינינו עומד ex libris שלו בדמות יד אדם האוחזת באנך ואשר נועדה להצביע על היושר במשפט. אך עם היותו איש קפדן איש עדין היה, בעל נפש חמה. תמיד דאג לנו, למשפחותינו, לעתידנו. זכור לכולנו כיצד לאחר פטירת בכיר תלמידיו, אברהם רוזנטל ז"ל, טיפל במסירות במשפחתו. לנו, תלמידיו, היה פרופסור טדסקי דוגמה ומופת לאיש מדע, אמת־מידה להצטיינות, אדם שהמחקר וההוראה הם מטרת חייו. עם זה לא היסס לייעץ לנו לפנות אל עולם המעשה, אם חשב שראוי הדבר. כך קיבלתי את ברכתו לכהן כיועץ משפטי לממשלה וכשופט. איש אשכולות היה טדסקי – המשפט כולו היה פרוס לנגד עיניו. הייתה לו שליטה מלאה במשפט הפרטי – פרופסור למשפט אזרחי במלוא מובן המילה – בצד שליטה מלאה במשפט הציבורי. עיקר תרומתו היא בעיצוב המשפט הפרטי שלנו, החקוק וההלכתי. רוב רובם של מעייניו נתונים היו לבניית שיטת משפט ישראלית, אשר מחד גיסא תשאב מן המשפט האנגלי ומן המשפט הקונטיננטלי, אך מאידך גיסא לא תהא משועבדת להם; שיטת משפט ישראלית אשר תינק ממקורות מורשתנו, אך לא תהיה זהה להם. כתיבתו הקיפה את מלוא עולם המשפט. הוא לא היה פילוסוף של המשפט, לא